

is boundless. The rapid development of modern society, technological progress, growing human needs in cross-cultural communication in all spheres of human activity including various specific fields lead to the further development and improvement of LSP and sublanguages. Surely, it gives broad prospects and opportunities for linguists all over the world.

Literature

1. Андреев Н.Д. Статико-комбинаторные методы в теоретическом и прикладном языковедении / Н.Д. Андреев. – Л.: Наука, 1967. – 403 с.
2. Гвишиани Н.Б. Язык научного общения (вопросы методологии) / Н. Б. Гвишиани. – 2-изд. – М.: ЛКИ, 2008. – 280с.
3. Кияк Т.Р. Лингвистические аспекты терминоведения: Уч. Пособие / Т.Р. Кияк. – К.: УМК ВО, 1989. –104с.
4. Лейчик В.М. Терминоведение: предмет, методі, структура / В. М. Лейчик. – М. : Либроком, 2009. – 256 с.
5. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: Вопросы теории / А.В. Суперанская, Н.В. Подольская, Н.В. Васильева. – М. : Либроком, 2012 . – 248 с.
6. Фельде (Борхвальдт) О.В. Историческое терминоведение в теории и практике / О.В. Фельде (Борхвальдт). – Красноярск: РИО КГПУ, 2001. – 148 с
7. The Encyclopedia of Language and Linguistics. - 2-nd edition. Cambridge University Press, 2005.

Одержано 23.06.15

338.124.4

Т.І. Грінка, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Негативні наслідки трансформації ринку праці

В статті розглянуто теоретичні аспекти аналізу трансформацій ринку праці. Досліджено взаємовплив деяких чинників зовнішнього та внутрішнього порядку, які зумовлюють структурні трансформації ринку праці, та запропоновано заходи щодо запобігання їхнім негативним проявам.

© Т.І. Грінка, 2015

ринок праці, структурна трансформація, безробіття, проблеми ринку праці

1 Постановка проблеми. Роки побудови незалежної держави та реформування економіки України характеризуються відсутністю вирішення на належному рівні проблем функціонування ринку праці. Сьогоднішня глибока економічна криза в Україні зумовлена не лише зовнішніми чинниками, але й низкою внутрішніх як економічних, так і політичних чинників, серед яких можна виділити незадовільне використання трудового потенціалу суспільства, регіонів, окремих підприємств, що і вимагає серйозних змін у підходах до управління трудовими ресурсами.

До проблем формування ринку праці в Україні варто віднести забезпечення його стабілізації: підвищення ефективності зайнятості населення та створення умов для її зростання; досягнення балансу між попитом і пропозицією робочої сили; вдосконалення механізмів регулювання ринку праці, а саме: вдосконалення механізму формування професійно-освітнього потенціалу населення, спрямованого на створення правових, економічних, соціальних та організаційних засад для отримання професійних знань відповідно до потреб і можливостей у здобутті освіти та ситуації на ринку праці щодо попиту на робочу силу певного професійного спрямування; створення умов для самостійної зайнятості населення і розвитку підприємницької ініціативи; забезпечення стабільного зростання реальної заробітної плати, посилення реалізації відтворювальної, стимулюючої та регулюючої її функцій; сприяння легальній трудовій міграції громадян України і регулювання міждержавних трудових міграцій. Не менш важливими виявляються також проблеми формування інфраструктури ринку праці в Україні та вдосконалення розвитку його інститутів.

Теоретичні основи трансформаційних процесів ринку праці є предметом дослідження багатьох сучасних фахівців як нашої країни, так і ближнього зарубіжжя. Зокрема, ці питання знайшли відображення в роботах О. Амоші, С. Бандура, В. Гейця, В. Герасимчука, І. Гнибіденка, М. Долишнього, С. Дукарта, А. Колота, Г. Купалової, Е. Лібанової, Л. Лісогор, В. Мандибури, О. Макарової, С. Мокичева, В. Новикова, О. Новикової, В. Онікієнка, Н. Павловської, І. Петрової, В. Слєпцової, А. Чухна та ін. Узагальнюючи підсумки сучасних теоретичних розвідок у сфері

транзитології, можна дійти висновку, що найменш досліджуваними лишаються питання вивчення взаємовпливу чинників зовнішнього та внутрішнього порядку, які зумовлюють трансформації ринку праці. Визначення детермінант структурних трансформацій сучасного ринку праці сприятиме розробці системи заходів державної соціально-економічної політики щодо мінімізації їх негативних проявів.

Метою публікації є дослідження функціонування ринку праці в Україні, а саме: охарактеризувати проблеми ринку праці в умовах кризи; обґрунтувати способи оптимізації використання робочої сили в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу. Ринок праці як підсистема економіки перебуває у стані безперервного розвитку, під час якого відбувається трансформація одних його компонентів у інші з поступовою руйнацією складових, що не вписуються у схему його функціонування, та формування нових інститутів, здатних підтримувати стійкість оновленої моделі ринку праці.

На практиці ринок праці сприймається як механізм виявлення і погодження попиту і пропонування на робочу силу, тобто цей ринок має спільні риси з іншими складовими загального ринку. Це попит, пропозиція, ціна. Водночас ринок праці відрізняється від інших ринків. Суть відмінності в тому, що для робітника продаж робочої сили, її ціна, служать, як правило, основним джерелом життєдіяльності. Тому продаж робочої сили не можна відкласти на тривалий час, чекаючи більш сприятливого співвідношення попиту-пропозиція. Рівень заробітної плати може гарантуватися тільки державою, шляхом встановлення граничних правових норм (тарифні ставки, ставки оплати праці, тривалість робочого часу, оподаткування та ін.).

Різкі коливання на ринку праці, що виникають у результаті циклічних перерв у виробництві, відставання попиту на робочу силу від її пропонування призводять не лише до значних порушень у відтворенні робочої сили, а й до значних вибухів.

За останні роки чотири процеси докорінно змінили у розвинутих країнах стан ринку праці:

- зростання профспілок (зрівняння влади між працівником та роботодавцем);
- послаблення соціальних недоліків (закон про соціальне страхування, житлове будівництво, медицина, освіта та ін);

- держава взяла на себе відповідальність за рівень виробництва (зниження податків або збільшення видатків з бюджету, або і те і інше. Таким чином держава збільшує попит і нарощує виробництво);
- У провідних державах зник старомодний підприємець, на зміну якому прийшов менеджер, корпоративний бюрократ.

Процес становлення ринку праці в Україні супроводжується посиленням його сегментації. В соціально-економічній структурі працездатного населення відбуваються суттєві зрушення, які трансформують практично однорідну всезагальну зайнятість дореформеного періоду в сегментований ринок праці. Кожний сегмент як зайнятого, так і не зайнятого населення відрізняється специфікою свого соціального статусу, економічною поведінкою, гарантіями зайнятості, рівнем та стабільністю доходів, конкурентоспроможністю та захищеністю ринку праці. В посиленні сегментації ринку праці на сучасному етапі беруть участь різні фактори, зокрема структурні зміни в економіці, поява альтернативних форм господарювання і власності, спад виробництва і зниження життєвих стандартів українців. Наслідком дій цих факторів стало значне розшарування населення, загострення проблеми безробіття, зубожіння певних соціальних верств.

На відміну від дуалістичної моделі західних ринків, українському ринку праці властива трисекторна модель, яка охоплює: зайнятих в офіційній економіці; зайнятих в неофіційній економіці та зайнятих одночасно в офіційній та неофіційній економіках. Особливу тривогу викликають соціально вразливі сегменти ринку праці, представлені конкурентоспроможними працівниками з нестійкою зайнятістю, спадним попитом на послуги праці, низкими та нестабільними доходами. Це великий масив приховано безробітних, яких налічується до половини зайнятого населення країни, офіційно безробітні, число яких почало інтенсивно зростати з другої половини 1996 року, контингенти незайнятого в офіційній економіці населення, доходи яких не забезпечують достатнього життєвого рівня. Сектор неформальної зайнятості являє собою вкрай неоднорідний за економічними та соціальними показниками сегмент.

В українській економіці його характеризують такі риси:

- незареєстрованість зайнятості, діяльність тальки на свій власний страх і ризик з повною відповідальністю за результати;
- суперечність з розвитком офіційної економіки, ізольованість,

некоординованість цих видів діяльності;

- залежність доходів від ступеня ризику, випадкових обставин, відсутність будь-якого соціального захисту.

Структурна трансформація ринку праці, як правило, розглядається у контексті структурних перетворень економіки загалом.

Процеси перманентних перетворень ринку праці відбуваються відповідно до логіки його розвитку під впливом дії чинників, здатних видозмінювати його структурні елементи.

Оскільки структурні трансформації ринку праці тісно пов'язані з загальноцивілізаційними трансформаціями усєї сукупності суспільних відносин, то цілком природним є розгляд впливу деяких чинників, що їх формуються й коригуються характер та динаміку розвитку як соціально-економічної системи в цілому, так і ринку праці зокрема. Серед основних детермінант варто визначити екологічні, демографічні, соціально-економічні, науково-технологічні та політичні. Так, наприклад, погіршення здоров'я населення, низька тривалість життя, несприятливі умови відтворення людських ресурсів на фоні прогресуючого старіння нації, а також відтоку кадрів за кордон гальмують розвиток людських ресурсів та стримують прогресивні трансформації зайнятості

На сьогодні Україна є найбільшою країною – постачальником робочої сили в Європі. Наші громадяни працюють і в західноєвропейських країнах.

Висновки. Усвідомлене розуміння характеру й дії детермінанти трансформації ринку праці дозволить спрогнозувати посттрансформаційні ефекти та розробити механізми пом'якшення можливих негативних проявів цих трансформацій.

Передумовою подолання цих диспропорцій мають стати структурні зрушення економічної системи, зокрема у споживчому попиті, змісті та характері праці, структурі капіталу та обсягу виробництва. Вирішення соціально-економічних проблем, пов'язаних зі структурною трансформацією економіки та ринку праці у тому числі, досягатиметься лише за умови узгодження системи прямих і непрямих методів державного регулювання.

Зокрема, запобіганню негативних проявів структурних трансформацій ринку праці сприятимуть такі заходи: модернізація системи професійної освіти; забезпечення соціальних гарантій

населення; створення передумов розвитку шостого й сьомого технологічних укладів економіки; перерозподіл суспільного багатства на користь інтелектуальної праці; підтримка зростання ділової активності підприємств, які створюють високоприбуткові, наукомісткі робочі місця та інвестують у людський капітал.

Відповідно до Державної програми зайнятості визначено такі головні завдання:

- підтримка створення нових робочих місць і продуктивної зайнятості;
- формування ефективної структурної та регіональної політики зайнятості;
- диференційований підхід до скорочення обсягів виробництва та забезпечення допомоги звільненим працівникам;
- удосконалення схеми суспільних робіт із метою забезпечення їх прийнятності і доступності для безробітних;
- сприяння самозайнятості і поліпшенню системи надання грошової допомоги безробітним;
- легалізація тіньової зайнятості;
- впровадження нестандартних режимів робочого часу як тимчасового заходу призупинення зростання безробіття.

Список літератури

1. Ільч Л.М. Ендогенні та екзогенні детермінанти структурних трансформацій ринку праці на сучасному етапі його розвитку. - Регіональна економіка 2013, -№4- С.63-70
2. Сталій людський розвиток: забезпечення справедливості : Національна доповідь / кер. авт. кол. Е. М. Лібанова ; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи. – Умань : Вид. –поліграф. центр «Візаві», 2012. – 412 с.
3. Позняк О. Соціальні наслідки Євроінтеграції України. Міжнародна міграція / Позняк О. – К. : Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2012 – 18 с.
4. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.
5. Маршавін Ю.М. Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу: Монографія.-К: Альтерпрес, 2011. -396 с.

Одержано 22.12.15